

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FAKULTET SPORTA I FIZIČKOG VASPITANJA

Dositej Oblaković

**RAZLIKE U OSOBINAMA LIČNOSTI FUDBALERA ZONSKOG STEPENA
TAKMIČENJA**

-Master rad-

Mentor:
Prof. dr Tatjana Tubić

Novi Sad, 2024.

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	2
1.0 UVOD.....	3
1.1 Psihološke karakteristike sportista.....	5
1.2 Ličnost i sport	6
1.3 Pristupna razmatranja	7
1.4 Dosadašnja istraživanja.....	9
2.0 PREDMET, PROBLEM I CILJ RADA	11
3.0 HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	12
4.0 METOD RADA.....	13
4.1 Uzorak mernih instrumenata i testova	13
4.2 Uzorak ispitanika	13
4.3 Opis i uslovi protokola merenja.....	14
4.4 Metode obrade podataka	14
5.0 REZULTATI	15
6.0 DISKUSIJA	17
7.0 ZAKLJUČAK.....	19
8.0 LITERATURA	20

1.0 UVOD

Fizičke veštine i sposobnosti sportista u vrhunskom sportu često su na sličnom nivou, jedan od ključnih faktora za uspeh sportiste se pretpostavlja da je njegova ličnost. Razumevanje različitih osobina ličnosti sportiste može doprineti trenerima da na lakši način vrše selekciju igrača shodno toj poziciji u ekipnim sportovima. Razvoj psiholoških karakteristika jednako je bitan kao i razvoj motoričkih sposobnosti u sportu.

Osobine ili crte ličnosti koje, po Olportu, predstavljaju predispozicije da se na različite vrste draži i situacija odgovara ili reaguje na sličan ili ekvivalentan način (Tubić, 2014).

Sportista je osoba koja učestvuje u takmičenjima koja uključuju psihomotorne veštine ili fizičku snagu (ili oba) u organizovanom okruženju često pod budnim okom javnosti. Suština sportskog nadmetanja podrazumeva poređenje jednog sportiste sa drugim sportistima i prikazivanje ega i samopoštovanja u uslovima koji su ograničeni pravilima i odredbama. Sportistu, koji je dobro psihološki pripremljen, karakteriše efikasno upravljanje mislima i ponašanjem. Efikasnost je obično povezana sa dobro uvežbanim veštinama, pri čemu je izvođenje zadate aktivnosti tačno i elegantno. Ovaj koncept može biti prenet i na psihološke aktivnosti; visokoefikasan sportista se lako fokusira na zadatak, ne rasipa pažnju na sadržaje koji nisu značajni u datom trenutku, poput publike, trenera, osećaja zabrinutosti i straha od neuspeha (Haff, 2016).

Istraživanje ličnosti u sportu je izuzetno popularno i korisno za analizu psihološke slike pojedinačnih sportista imajući u vidu da je ličnost sportiste jedna od odrednica sportskog postignuća. Analiza ličnosti omogućava definisanje slike poželjnih osobina kod sportista (Piepiora, 2021).

Da bi sportista efikasno nastupao, mora da nauči kako da najbolje upravlja zalihama svoje mentalne i fizičke energije. Sportista koji svoju energiju troši na zabrinutost, bes, frustraciju ili anksioznost povećava mogućnosti da iskusi nedostatak pažnje i pad samopouzdanja, kao i manjak fizičke energije u ključnim situacijama sportskog nastupa. Stoga, sposobnost održavanja samokontrole i upravljanja energijom u takmičarskim uslovima ključna je veština svakog sportiste (Haff, 2016).

Nakon nekog vremena igranja na određenoj poziciji igrači počinju da razvijaju osobine karakteristične za tu poziciju. Takvo saznanje i razumevanje osobina ličnosti koje su karakteristične za poziciju na kojoj igraju može pomoći trenerima da naprave bolju selekciju.

U okviru generalne forme motivacije nalazi se specifičan tip nazvan motivacija za uspeh, koja se odnosi na trud sportiste da savlada zadatak, dostigne savršenstvo, prevaziđe prepreke i učestvuje u takmičenju. U slučaju da su sve ostale karakteristike

dvoje sportista podjednake, onaj koji je više motivisan za uspeh biće bolji, jer ima veću želju za nadmetanje (Haff, 2016).

Takođe, poznavanje osobina ličnosti fudbalera može pomoći treneru u motivaciji, kako ekipe tako i pojedinca.

Cilj sprovedenog istraživanja jeste videti da li kod različitih pozicija dominira neka osobina ličnosti, kao i da li u fudbalu postoji određena osobina ličnosti koja je izražena kod svakog igrača.

1.1 Psihološke karakteristike sportista

Psihološke karakteristike sportista su od suštinskog značaja za postizanje vrhunskih rezultata. Razumevanje i rad na ovim karakteristikama može pomoći sportistima da poboljšaju svoje performanse, ojačaju međuljudske odnose i prevaziđu izazove koje donosi takmičarski sport. Psihološka podrška, kao što je rad sa sportskim psihologom, može dodatno doprineti razvoju ovih veština i osobina.

Sportska psihologija je uglavnom okarakterisana kao naučna oblast u okviru sportske nauke i ima tri glavna cilja: merenje psiholoških fenomena, istraživanje odnosa između psiholoških parametara i ispoljavanja sposobnosti, primena teoretskog znanja radi unapređivanja sportskog postignuća. Koristeći psihološke aspekte instrukcija i sportskog nastupa, trener i sportista zajedno doprinose unapređenju sportskog postignuća i povećanju osećaja zadovoljstva na takmičenju. Pozitivan pristup obučavanju, usmeren ka cilju, jedan je od najmoćnijih saradnika u psihološkoj pripremi u sportu. Fizička i nutritivna priprema predstavlja temelj na kojem se zasniva potencijal sportiste, dok je uloga psihologije da mentalno upravlja razvijenim fizičkim resursima (snaga, brzina), time pružajući sportisti mogućnost da ispuni svoj potencijal. Pored toga, razumevanje odnosa između uma i tela može potpomoći komunikaciju između sportiste i trenera, i pomoći sportisti u kontrolisanju emocija, nivoa pobuđenosti, fokusa i motivacije. Upotreba odgovarajućih psiholoških tehnika pomaže u ovom procesu upravljanja samim sobom. Iskusiti uspeh u sportu može biti važno samo po sebi, ali se veruje da je najvažniji ishod poboljšanje utilizacije mentalnih veština zapravo povećan nivo samopouzdanja i bolja slika o sebi, što se odražava na sve aspekte života sportiste (Haff, 2016).

1.2 Ličnost i sport

Ličnost i sport su duboko isprepleteni, jer karakteristike pojedinca često oblikuju njegovu sportsku karijeru i uspeh. Ličnost sportiste igra ključnu ulogu u njegovom pristupu treniranju, takmičenju i timskom radu.

Kada se govori o ličnosti, nemoguće je izbeći Sigmunda Frojda (Freud) koji je ličnost razumeo kao *celovitu psihičku organizaciju u kojoj se meša racionalno i iracionalno, pri čemu je osnov sveukupne energije nagonskog porekla*. Ovo stanovište, poznato kao biologističko, postavlja evoluciju u centar psihičkog života jedinke, a sve aktivnosti funkcije i potencijale osobe vidi samo kao vid prilagođavanja jedinke sredini, u cilju njenog opstanka (Tubić, 2014).

Za razliku od Frojda, Saliven (Sullivan), naglašava ulogu socijalnog okruženja u formiranju i razvoju ličnosti, smatra da se ličnost ispoljava samo u odnosu prema drugima, pa je i definiše kao *skup interpersonalnih događaja*, poznatije kao sociologističko gledište (Tubić, 2014).

Još jedno stanovište, poznatije kao kulturološko, bliže je ovom Salivenovom nego Frojdovom, i kako mu sam naziv govori, usmeren je ka traganju za kulturalnim faktorima koji utiču na razvoj ličnosti, uz zanemarivanje ostali (Tubić, 2014).

Današnja shvatanja ličnostisu u velikoj meri uspela da pomire navedena gledišta, uzimajući u obzir i biološku i socijalnu stranu našeg funkcionisanja, mada do danas ne postoji opšte prihvaćena definicija ličnost (Tubić, 2014).

Vrhunski sportisti često dele zajedničke karakteristike ličnosti. Pored visoke savestanosti i emocionalne stabilnosti, mnogi su i otvoreni prema iskustvima, što im pomaže da se prilagode novim izazovima i zahtevima.

Emocionalna stabilnost i savestanost su povezani sa mentalnom izdržljivošću. Sportisti koji su emocionalno stabilni su manje podložni negativnim emocijama tokom takmičenja, što im pomaže da ostanu fokusirani.

Različite osobine ličnosti mogu uticati na dinamiku samog tima. Sportisti kod kojih dominira ekstraverzija mogu stvoriti pozitivnu energiju, dok visoki nivoi neuroticizma mogu dovesti do sukoba i napetosti. Razumevanje ovih dinamika može pomoći trenerima da bolje upravljaju timovima.

Studije su pokazale da fudbaleri sa visokim stepenom savesnosti često postižu bolje rezultate od onih sa nižim stepenom ove osobine. Takođe, timovi koji se sastoje od igrača sa sličnim osobinama ličnosti često pokazuju bolju povezanost i performanse.

1.3 Pristupna razmatranja

Sport uopšteno postavlja visoke zahteve pred same sportiste, tražeći od njih da budu fizički najspremniji. Ovo podrazumeva razvijenost motoričkih sposobnosti koje su specifične za svaki sport. U fudbalu, posebno su važni elementi poput brzine, eksplozivne snage i agilnosti.. Održavanje visokog nivoa igre tokom dužeg vremenskog perioda predstavlja jedan od najvećih izazova u profesionalnom sportu. Ovo zahteva ne samo fizičku spremnost, već i mentalnu izdržljivost.

Psihologija ima bitnu ulogu u ovom procesu, jer sposobnost sportiste da se nosi sa pritiskom, održava motivaciju i prevazilazi prepreke može značajno uticati na njegove performanse. Osim tehničko-taktičkih i fizioloških aspekata, koji su svakako važni za postizanje uspeha, psihološki faktori često se ispostavljaju kao ključni elementi. Ova kombinacija mentalne snage, emocionalne stabilnosti i sposobnosti za fokusiranje može biti presudna u trenucima kada je konkurencija najjača.

Razumevanje osobina ličnosti u sportu može biti ključno za postizanje uspeha i iskorištavanje potencijala sportista. Osobine ličnosti oblikuju način na koji sportisti reaguju na izazove, kako se nose sa pritiskom i kako komuniciraju sa svojim saigračima.

Petofaktorski model ličnosti, poznat i kao „Velikih pet“ model, predstavlja jedan od najprihvaćenijih i najistraživanijih pristupa razumevanju ličnosti. Ovaj model podrazumeva pet osobina ličnosti a to su: Ekstraverzija, savesnost, otvorenost, prijatnost i neuroticizam.

Ekstraverzija se odnosi na društvenost, energičnost i sklonost ka interakciji s drugima. Ekstraverzni pojedinci su često otvoreni, pričljivi i orijentisani ka timskom radu, dok su introverti skloni da budu povučeni. Ova osobina se često povezuje sa visokim nivoom energije. Ekstraverti zrače entuzijazmom i često su motivisani da učestvuju u različitim aktivnostima. Takođe, ove osobe su često radoznale i žele da istražuju nove ideje, ljude i mesta, što ih čini sklonom riziku i avanturama. U radnom okruženju, ekstraverzija može doprineti uspehu u timskim aktivnostima jer ekstraverti često preuzimaju inicijativu i inspirišu druge.

Savestanost se odnosi na nivo samodiscipline, organizacije, odgovornosti i usmerenosti na postizanje ciljeva. Osobe sa visokim stepenom savestanosti obično su metodične, pouzdane i imaju jasan fokus na svoje obaveze. Ove osobe imaju sposobnost da se kontrolišu i ostanu fokusirani na zadatke, čak i kada se suočavaju sa izazovima ili nekim ometanjima. Visok stepen savesnosti često vodi ka boljim performansama, jer ljudi sa ovom osobinom imaju tendenciju da budu precizni, pouzdani i efikasni.

Otvorenost se odnosi na sklonost pojedinca ka maštovitosti, radoznalosti i spremnosti da istražuje nova iskustva, ideje i perspektive. Osobe sa visokim stepenom otvorenosti često su kreativne i sklone inovacijama. Ove osobe su obično fleksibilne i lako se prilagođavaju promenama ili novim situacijama, što im omogućava da se uspešno suoče sa izazovima.

Prijatnost se odnosi na to koliko je pojedinac empatičan, kooperativan i orijentisan ka drugim ljudima. Osobe sa visokim stepenom prijatnosti često su voljne da pomognu drugima, pokazuju razumevanje i izbegavaju sukobe. Osobe sa visokim stepenom prijatnosti često su sposobne da se stave u tuđu poziciju, razumeju osećaje drugih i reaguju sa saosećanjem. Takve osobe su uglavnom u zdravijim i stabilnijim odnosima, jer su otvoreni za komunikaciju i spremni da reše nesuglasice na konstruktivan način. U radnom okruženju, prijatnost može doprineti stvaranju pozitivne radne atmosfere i poboljšanju zajedništva, što može rezultirati boljim rezultatima.

Neuroticizam se odnosi na sklonost pojedinca da doživljava negativne emocije, kao što su anksioznost, depresija, ljutnja, sram i osećaj nesigurnosti. Osobe sa visokim stepenom neuroticizma mogu lako postati anksiozni i zabrinuti zbog različitih životnih situacija, što može otežati donošenje odluka i suočavanje sa izazovima. Takođe, neurotične osobe često imaju nisko samopouzdanje i mogu se osećati nesigurno u vezi sa svojim sposobnostima ili vrednošću.

1.4 Dosadašnja istraživanja

Istraživanja koja su se bavila sličnom tematikom:

Korovljević, Milošević, Madić & Maksimović (2017) su u svom istraživanju koje je obuhvatilo 121 sportistu, došli do zaključka da uzorak sportista karakterišu veće vrednosti kod varijabli ekstroverzije i savesnosti, kao što su to i prethodna istraživanja potvrdila.

Tran (2012) je analizom koja je obuhvatila 50 država u SAD, analizirajući skorove fudbalera u petofaktorskoj analizi došli su do podataka da su fudbaleri koji su se nalazili u višim rangovima imali visoke skorove u varijabli savesnosti, kao i niske u varijabli neuroticizam.

Terwiel (2021) je na uzorku od 2322 ispitanika (16 različitih timskih sportova) uz pomoć velikih pet, došli da su ofanzivni igrači ekstrovertniji od defanzivnih igrača, ali kako kaže, da je ta razlika bila minimalna. U daljoj analizi, ispitanici koji su igrali ofanzivno ili defanzivno, nisu imali statistički značajne razlike u osobinama ličnosti.

Allen, Greenlees i Jones (2012) navode kako se samo nekolicina istraživanja bavila razlikama u ličnosti na temelju pozicija ili „radnog mesta“ u igri. Istraživanja su obično bila usmerena na specifična ponašanja sportaša, više nego na karakteristike ličnosti.

Zell & Lesick (2021) su sintezom više od 50 meta-analiza tražili povezanost između velikih pet osobina ličnosti i generalnim učinkom u sportu. Zaključak je bio da osobine velikih pet imaju čvrste veze sa performansama sportista.

Piepiora (2021) je u svom naučnom radu u kom je učestvovalo 300 sportista, raspona godina 20-29 godina i primenom upitnika Velikih pet, došao do zaključka da postoje statistički značajne razlike u četiri osobine ličnosti i to neuroticizmu, ekstroverziji, savesnosti i prijatnosti. Neki od najboljih sportista su imali niži nivo neuroticizma i veće skorove ekstroverzije.

Cameroon (2012) su analizirali uzorak od 578 muških hokejaša (163 odbrambenih, 305 napadača i 110 golmana) pomoću velikih pet osobina ličnosti u zavisnosti od pozicija na kojoj igraju. Na celokupnom uzorku nisu pronašli statistički značajnu razliku između hokejaša u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

Sindik (2010) je sproveo istraživanje s ciljem utvrđivanja razlika u pojedinačnim specifičnim osobinama ličnosti košarkaša u seniorskom uzrastu koji igraju na različitim pozicijama u igri. Rezultati su pokazali da nema statistički značajnih razlika između košarkaša koji igraju na različitim pozicijama u igri, niti u odnosu na dve glavne pozicije u timu (bekovi i krila), kao ni na ostalim pozicijama.

2.0 PREDMET, PROBLEM I CILJ RADA

Predmet rada su razlike u osobinama ličnosti fudbalera u zavisnosti od pozicije na terenu zonskog stepena takmičenja.

Problem istraživačkog rada jeste utvrditi da li postoje statistički značajne razlike u osobinama ličnosti uzimajući u obzir pozicije igrača na terenu. Pozicije su: golman, bek, štoper, defanzivni vezni, ofanzivni vezni, krilo i centarfor.

Cilj rada je utvrditi da li postoje statistički značajne razlike što se tiče osobina ličnosti između igrača u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju u zonskom stepenu takmičenja.

3.0 HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Osnovna hipoteza istraživanja H_1 glasi: Ne postoje statistički značajne razlike u osobinama ličnosti među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

Pomoćne hipoteze:

H_2 : Ne postoje statistički značajne razlike u ekstroverziji među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

H_3 : Postoje statistički značajne razlike u savesnosti među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

H_4 : Ne postoje statistički značajne razlike u otvorenosti među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

H_5 : Ne postoje statistički značajne razlike u pozitivnoj valenci među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

H_6 : Postoje statistički značajne razlike u agresivnosti među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

H_7 : Ne postoje statistički značajne razlike u negativnoj valenci među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

H_8 : Ne postoje statistički značajne razlike u neuroticizmu među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju.

4.0 METOD RADA

U radu je primenjena skraćena verzija upitnika Velikih pet plus dva (VP+2-70) koji sadrži 7 dimenzija ličnosti. Skraćena verzija testa (VP+2-70) sadrži 70 pitanja, na koje ispitanici odgovaraju zaokruživanjem broja koji najviše odgovara njihovom stepenu slaganja sa iznetom tvrdnjom.

Upitnik (VP+2-70) je instrument koji se koristi za procenu ličnosti i identifikaciju ključnih karakteristika pojedinca, posebno u kontekstu sporta i fizičke aktivnosti. Ovaj upitnik se fokusira na pet osnovnih dimenzija ličnosti, kao i na dodatne aspekte koji se smatraju važnim za razumevanje sportskih performansi i ponašanja.

4.1 Uzorak mernih instrumenata i testova

Istraživači se često suočavaju s velikim brojem varijabli i kratkim vremenom za ispitivanje, te je potreba za skraćenim verzijama instrumenata uvek prisutna. Veliki broj upitnika ima skraćene verzije, koje su mnogo prikladnije za istraživačke namene, posebno ako zadržavaju dobre psihometrijske karakteristike koje obično imaju originalne verzije instrumenata (Čolović, 2014).

U istraživanju je primenjena skraćena verziju upitnika Velkih pet plus dva (VP+2-70) koja obuhvata 7 dimenzija ličnosti, svaka zastupljena sa po 10 stavki. Sedam dimenzija ličnosti su: Neuroticizam, Ekstroverzija, Agresivnost, Savesnost, Otvorenost, Pozitivna valenca i Negativna valenca. Upitnik je sadržao 70 pitanja na koje su ispitanici odgovarali tako što su zaokruživali broj koji odgovara stepenu slaganja (Čolović, 2014).

1 – Uopšte se ne slažem

2 – Uglavnom se ne slažem

3 – Nisam siguran

4 – Uglavnom se slažem

5 – Potpuno se slažem

4.2 Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika čini 102 fudbalera zonskog stepena takmičenja muškog pola. Klubovi iz kojih su fudbaleri tesitrani su: FK „Tavankut“ (20), FK „ČSK Pivara“ (18), FK „Radnički 1905“ (18), FK „Bačka 1901“ (16), FK „Preporod“ (17) i FK „Mladost APA“ (13)

4.3 Opis i uslovi protokola merenja

Testiranje se obavilo u papirnom obliku. Svi uslovi i kriterijumi su ispunjeni za uspešno testiranje.

4.4 Metode obrade podataka

Statistička obrada podataka i analize su urađene pomoću softvera IBM SPSS (Statistical Package of Social Science) verzija 25. U radu je primenjena deskriptivna statistika i jednofaktorska analiza varijanse (ANOVA) za ispitivanje razlika u odnosu na poziciju fudbalera. Za graničnu vrednost značajnosti je korišćen nivo od 0.05.

5.0 REZULTATI

U okviru istraživanja je učestvovalo 102 fudbalera, a najviše je fudbalera koji igraju na poziciji štopera (18.6%) i beka (17.6%), dok je najmanji broj golmana (9.8%) i centarfora (9.8%) (Tabela 1).

Tabela 1. Pozicija fudbalera

	Frekvencija	Procenti
Golman	10	9.8
Bek	18	17.6
Štoper	19	18.6
Defanzivni vezni	17	16.7
Ofanzivni vezni	11	10.8
Krilo	17	16.7
Centarfor	10	9.8
Ukupno	102	100

Na osnovu rezultata prikazanih u Tabeli 2 može se zaključiti da su kod fudbalera najizraženije osobine ličnosti ekstraverzija (AS=3.89, SD=0.65), savesnost (AS=3.68, SD=0.59) i pozitivna valenca (AS=3.60, SD=0.62), dok su najmanje izraženi neuroticizam (AS=2.30, SD=0.70) i negativna valenca (AS=2.32, SD=0.74)

Tabela 2. Osobine ličnosti fudbalera

	AS	SD
Agresivnost	2.80	0.72
Ekstraverzija	3.89	0.65
Neuroticizam	2.30	0.70
Negativna valenca	2.32	0.74
Otvorenost	3.50	0.56
Pozitivna valenca	3.60	0.62
Savesnost	3.68	0.59

Legenda: SD – standardna devijacija; AS – aritmetička sredina

Istraživanjem je ispitivano da li postoji značajna razlika u osobinama ličnosti u odnosu na poziciju fudbalera. Za ispitivanje razlika u odnosu na poziciju fudbalera je primenjena jednofaktorska analiza varijanse (ANOVA).

Na osnovu rezultata prikazanih u Tabeli 3 može se zaključiti da značajna razlika postoji za neuroticizam u odnosu na poziciju fudbalera. Post hoc testom je utvrđeno da značajna razlika postoji između štopera i beka ($p=0.040$) i štopera i ofanzivnog veznog ($p=0.041$), gde bek i ofanzivni vezni imaju izraženiji neuroticizam u odnosu na štopere.

Tabela 3. Srednja vrednost osobina ličnosti u odnosu na poziciju fudbalera

	Golman (N=10)	Bek (N=18)	Štoper (N=19)	Defanzivni vezni (N=17)	Ofanzivni vezni (N=11)	Krilo (N=17)	Centarfor (N=10)
Agresivnost	3.26	2.95	2.63	2.59	2.87	2.63	3.02
Ekstraverzija	4.11	3.70	4.05	3.75	3.83	3.99	3.86
Neuroticizam	2.15	2.61	1.93	2.11	2.71	2.32	2.40
Negativna valenca	2.50	2.43	1.83	2.22	2.56	2.52	2.45
Otvorenost	3.55	3.47	3.49	3.46	3.50	3.54	3.51
Pozitivna valenca	3.65	3.50	3.65	3.65	3.20	3.80	3.68
Savesnost	3.85	3.44	3.82	4.00	3.43	3.61	3.57

Na osnovu rezultata prikazanih u Tabeli 4 može se zaključiti da ne postoji značajna razlika za agresivnost, ekstraverziju, negativnu valencu, otvorenost, pozitivnu valencu i savesnost u odnosu na poziciju fudbalera.

Tabela 4. Razlika u osobinama ličnosti fudbalera u odnosu na poziciju koju igraju

	F	p
Agresivnost	1.583	0.160
Ekstraverzija	0.819	0.558
Neuroticizam	2.660	0.020*
Negativna valenca	2.147	0.055
Otvorenost	0.046	0.999
Pozitivna valenca	1.195	0.316
Savesnost	2.164	0.053

*Statistička značajnost na nivou od 0.05

Legenda: F – vrednost F testa; p – statistička značajnost

6.0 DISKUSIJA

Istraživanje razlika u osobinama ličnosti fudbalera u zavisnosti od pozicije na terenu pruža značajne uvide u psihološke aspekte. Prema rezultatima, najizraženije osobine među fudbalerima bile su ekstraverzija, savesnost i pozitivna valenca. Ove osobine su često povezane sa boljim timskim radom i odgovornošću ka treninzima i takmičenjima.

Ekstraverzija, koja je povezana sa komunikativnošću i samopouzdanjem, može biti ključna za ofanzivne igrače koji često zahtevaju aktivnu interakciju sa protivnicima i publikom. Takođe, može doprineti i odbrambenim igračima koji treba da imaju stalnu komunikaciju sa igračima koji se nalaze ispred njih zbog pregleda igre i boljeg nameštanja tima.

Izražena savesnost i pozitivna valenca dokazuje da fudbal razvija odgovornost prema svojim obavezama i željom za pobedom na terenu.

Iz tih razloga bavljenje sportom odnosno fudbalom od malih nogu može da ima pozitivan uticaj i na svakodnevni život. Stoga, pored pozitivnog uticaja na zdravlje dece, sport takođe oblikuje njihove ličnosti i doprinosi psihološkom razvoju. Sportisti imaju sklonost da se više druže, upoznaju nove ljude i dele iskustva.

Sa druge strane, neuroticizam je pokazao razlike među pozicijama. Štoperi su imali niže skorove neuroticizma u poređenju sa bekovima i ofanzivnim veznim igračima. Ovi nalazi mogu sugerisati da štoperi, kao defanzivci, razvijaju stabilniji emocionalni sklop kako bi se lakše nosili sa pritiskom, dok ofanzivni igrači, koji često preuzimaju rizik, mogu biti podložniji stresu i anksioznosti. Ova razlika može ukazivati na potrebu za psihološkom podrškom u zavisnosti od pozicije igrača.

Veći nivo savesnosti bio je prisutan među igračima na pozicijama koje zahtevaju visok stepen discipline i odgovornosti, kao što su defanzivni vezni igrači. Ova osobina može biti ključna za postizanje timskih ciljeva i efikasno upravljanje zadacima na terenu.

Tokom ovog istraživanja primetili smo da golmani imaju nešto veći nivo agresivnosti u odnosu na ostale igrače. Golmanska pozicija je specifična u smislu da ta pozicija mora da ima smanjen broj grešaka iz razloga što greške na toj poziciji mogu direktno uticati na primljen gol. Može da se vidi onda povezanost agresivnosti na toj poziciji jer golman „ne sme“ izgubiti duel sa protivničkim i igračem i mora na svaku loptu da ide maksimalno čvrsto i posvećeno.

Razumevanje ličnosti sportista može doprineti boljoj selekciji igrača i prilagođenim trenažnim programima, što može rezultirati unapređene sportske performanse i unapređenje timskog duha. Psihološka priprema igrača, u kombinaciji sa fizičkom, treba da predstavlja osnovne temelje u izgradnji vrhunskog sportiste.

Ovo istraživanje dokazuje da i kod fudbalera iz nižih odnosno amaterskih liga slične osobine ličnosti dominiraju kao i kod Tranove analize koji je analizirao skorove fudbalera u petofaktorskoj analizi i došao do zaključka da su fudbaleri koji su se nalazili u višim rangovima imali visoke skorove u varijabli savesnosti, kao i niske u varijabli neuroticizam.

Anketirani fudbaleri pripadaju amaterskom rangu takmičenja, što znači da im fudbal nije glavno zanimanje u životu što značajno utiče na rezultate testiranja. S obzirom da u našim nižim ligama klubovi ne angažuju psihologe, jedna od opcija može biti edukacija trenera u pravcu psihološkog napretka sportiste. Uzeći u obzir da u Srbiji i na najvišem nivou takmičenja u fudbalu nemaju svi klubovi sportkog psihologa nam govori da postoji dosta prostora za napredak u tom pravcu.

7.0 ZAKLJUČAK

Iz svega navedenog može se zaključiti kako je sport jedna bitan deo današnjice, a sam sport doprinosi mnogo pojedincu koji se njime bavi. Sport ne utiče samo na fizičku dobrobit, već i na psihičku dobrobit i kvalitetu života. Brojna istraživanja pokazuju da su sportisti manje anksiozni već da su emocionalno stabilniji, socijalno prilagodljiviji i samouvereniji od onih koji se ne bave sportom.

Cilj ovog istraživanja je bio da se uporede igrači koji igraju na različitim pozicijama međusobno u različitim osobinama ličnosti.

Rezultati ovog istraživanja su pokazali da ne postoje statistički značajne razlike u osobinama ličnosti u zavisnosti od pozicije igrača na terenu. Poređenjem pozicija u osobinama ličnosti dobijena je razlika samo u neuroticizmu, gde se pokazalo da su štoperi nesto mirniji u odnosu na ofanzivne vezne.

Hipoteza H1: Koja pretpostavlja da ne postoje statistički značajne razlike u osobinama ličnosti kod fudbalera koji igraju je potvrđena.

Pomoćne hipoteze istraživanja:

H2: Koja pretpostavlja da ne postoje statistički značajne razlike u ekstroverziji među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju je potvrđena.

H3: Koja pretpostavlja da postoje statistički značajne razlike u savesnosti među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju je potvrđena.

H4: Koja pretpostavlja da ne postoje statistički značajne razlike u otvorenosti među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju je potvrđena.

H5: Koja pretpostavlja da ne postoje statistički značajne razlike u pozitivnoj valenci među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju je potvrđena.

H6: Koja pretpostavlja da postoje statistički značajne razlike u agresivnosti među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju je potvrđena.

H7: Koja pretpostavlja da ne postoje statistički značajne razlike u negativnoj valenci među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju je potvrđena.

H8: Koja pretpostavlja da ne postoje statistički značajne razlike u neuroticizmu među fudbalerima u zavisnosti od pozicije na kojoj igraju je odbačena.

Povezanost između ličnosti i fudbala je veoma kompleksna. Razumevanje kako osobine ličnosti utiču na performanse, motivaciju i međuljudske odnose može značajno poboljšati pristup treningu i takmičenju. Istraživanja u ovoj oblasti mogu omogućiti trenerima i psiholozima razvijanje strategije koje će poboljšati performanse i blagostanje fudbalera, doprinoseći njihovom uspehu na terenu.

8.0 LITERATURA

- Cameron, J. C. (2012). Personality traits and stereotypes associated with ice hockey positions. *Journal of Sport Behavior*, 35, 109-124.
- Darinka Korovljević, Z. M. (2017). Differences in personality dimensions regarding. *6th international scientific conference* (str. 219-227). Split: Faculty of kinesiology Split.
- Ethan Zell, T. L. (2021). Big five personality traits and performance: A quantitative synthesis of 50+ meta-analyses. *Journal of Personality*.
- Gregory Haff, T. T. (2016). *OSNOVE TRENINGA SNAGE I KONDICIONOG TRENINGA*. Beograd: DATA STATUS.
- Mark S. Allen, I. G. (2012). Personality in sport: a comprehensive review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 184-208.
- Petar Čolović, S. S. (2014). VELIKIH PET PLUS DVA: VALIDACIJA SKRAĆENE VERZIJE. U *Primenjena psihologija* (str. 227-254). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet.
- Petar Mrđa, S. J. (2018). Povezanost osobina ličnosti modela Velikih pet i motiva postignuća sa uspešnošću izvođenja gimnastičkih elemenata na spravama. *SVAROG*, 175-186.
- Piepiora, P. (2021). Assessment of Personality Traits. *Frontiers in psychology*.
- Sindik, J. (2010). Relationship between big five personality markers with situation-related performance at top Croatian basketball players. *Sport Science* 3, 34-38.
- Tran, X. (2012). Football Scores on the Big Five Personality Factors across 50 States in the. *Journal of Sports Medicine & Doping*.
- Tubić, T. (2014). *Psihologija i sport*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.